

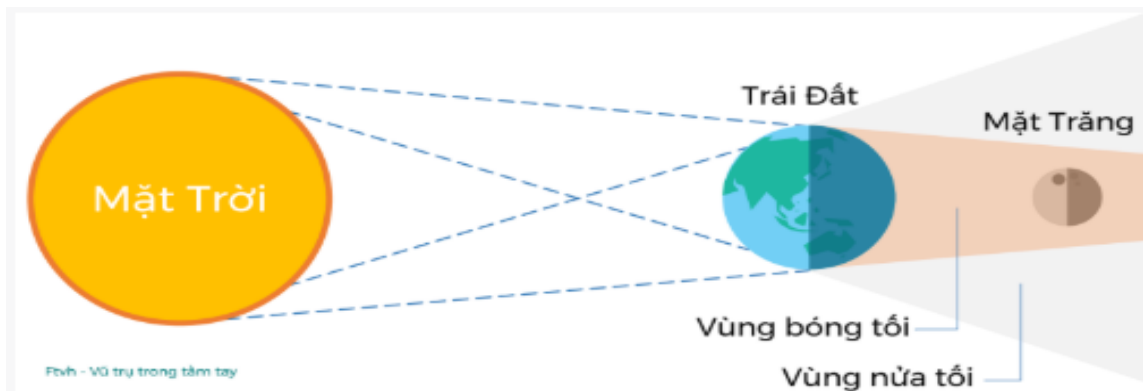
Vẻ Đẹp Huyền Ảo Của “Trăng Máu”

Các hành tinh trong Hệ Mặt Trời đang vận hành theo một trình tự ổn định và nhịp nhàng. Các hành tinh và Mặt Trăng đều quay quanh Mặt Trời, điều tưởng chừng như nhàm chán này đôi khi lại mang đến những hiện tượng thiên văn thú vị khi quan sát từ Trái Đất.

Vào tối ngày 03 tháng 03 năm 2026 người yêu thích bầu trời đêm sẽ có cơ hội quan sát hiện tượng thiên văn ngoạn mục, đó là nguyệt thực toàn phần- nơi mà Mặt Trăng màu vàng óng sẽ từ từ chuyển sang màu đỏ thẫm như máu. Một màn biến hóa kỳ diệu mà tự nhiên ban tặng cho chúng ta, điều tuyệt vời hơn nữa đây là lần nguyệt thực toàn phần hiếm hoi chúng ta có cơ hội quan sát tại Việt Nam.

Nguyệt thực là hiện tượng thiên văn độc đáo xảy ra do sự chuyển động tự nhiên giữa ba thiên thể Mặt Trời- Trái Đất và Mặt Trăng. Nguyệt thực xảy ra khi Trái Đất đi vào vị trí giữa Mặt Trăng và Mặt Trời, khi đó ba thiên thể này ở vị trí thẳng hàng hoặc gần thẳng hàng. Trái Đất sẽ che khuất ánh sáng Mặt Trời chiếu lên Mặt Trăng, đồng thời một phần của Trái Đất (đổ bóng) che khuất Mặt Trăng.

Hình. Hiện tượng nguyệt thực

Sơ đồ này trong nguyệt thực bóng của Trái Đất bao gồm 2 phần gồm nửa tối (Pernumbra) và vùng bóng tối (Umbra). Tùy vào vị trí của Mặt Trăng với bóng Trái Đất mà sẽ có hiện tượng nguyệt thực khác nhau:

+ **Ở nguyệt thực nửa tối:** Mặt Trăng chỉ đi qua vùng rìa ngoài của bóng Trái Đất (pernumbra), lúc này Mặt Trăng bị giảm độ sáng không nhiều trong vài giờ rất khó nhận biết bằng mắt thường.

Nguyệt thực nửa tối

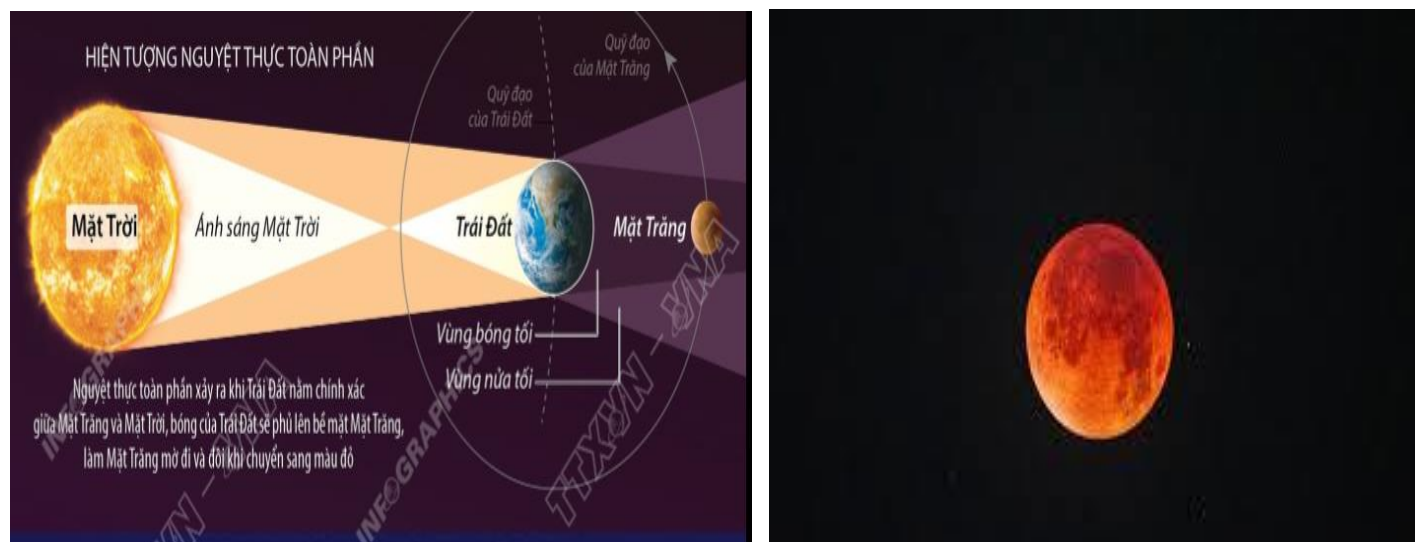
Nguyệt thực nửa tối xảy ra khi Mặt Trăng đi qua vùng nửa tối – phần bên ngoài của bóng Trái Đất. Đây là loại nguyệt thực ít được chú ý nhất; đối với người quan sát tinh mắt, Mặt Trăng chỉ tối hơn bình thường một chút.

+ **Ở nguyệt thực một phần:** xảy ra khi một phần Mặt Trăng tiến vào vùng bóng tối đậm nhất (Umbra) của Trái, khu vực bị che khuất sẽ tối tạo nên hình ảnh khuyết đậm trên bề mặt Mặt Trăng gọi là nguyệt thực một phần nghĩa là chỉ một phần của Mặt Trăng trở nên tối và có màu đỏ. Hiện tượng này diễn ra khi Mặt Trời, Trái Đất, và Mặt Trăng không thẳng hàng hoàn hảo.

Hình. Nguyệt thực một phần

+ Ở nguyệt thực toàn phần: xảy ra nếu bóng của Trái Đất có thể che toàn bộ ánh sáng Mặt Trời chiếu lên Mặt Trăng tức Mặt Trăng nằm hoàn toàn trong vùng bóng tối của Trái Đất gọi là nguyệt thực toàn phần.

Hình. Nguyệt thực toàn phần

Nguyệt thực toàn phần là ấn tượng và đáng chú ý nhất nó chỉ có thể xảy ra vào những ngày trăng tròn nên ta cảm nhận Mặt Trăng to hơn. Đây là hiện tượng thiên văn vô cùng độc đáo bởi khi Mặt Trăng di chuyển hoàn toàn vào vùng bóng tối của Trái Đất- Mặt Trăng màu vàng trắng sẽ chuyển sang một màu đỏ cam hoặc đỏ thẫm như máu, vì vậy nguyệt thực toàn phần còn có một tên gọi “ma mị”- “Trăng máu”. Nguyên nhân của hiện tượng đổi màu đặc biệt này được giải thích bởi vai trò của khí quyển tới Trái Đất. Khi ánh sáng từ Mặt Trời đi qua lớp khí quyển, các tia sáng bị khúc xạ và tán xạ, những bước sóng ngắn như ánh sáng xanh lam bị tán xạ mạnh trong khí quyển, trong khi các bước sóng dài hơn như đỏ và cam có khả năng truyền đi xa hơn. Chính các tia sáng đỏ – cam tiếp tục bị bẻ cong và chiếu tới bề mặt Mặt Trăng khiến Mặt Trăng quan sát được từ Trái Đất mang sắc đỏ đặc trưng, thường được gọi là hiện tượng **“Trăng máu”**.

Theo thông báo từ Hiệp hội thiên văn Quốc tế vào tối 03 tháng 03 năm 2026 thế giới sẽ có cơ hội chiêm ngưỡng hiện tượng nguyệt thực toàn phần. Nơi nhìn thấy rõ nhất trăng máu lần này rõ và trọn vẹn nhất (tùy theo múi giờ) là với vùng có thể quan sát được trải rộng trên nhiều khu vực: Đông Âu, châu Á, châu Đại Dương, Bắc Mỹ, Nam Mỹ, Thái Bình Dương, Đại Tây Dương, Ấn Độ Dương, Bắc Cực, Nam Cực cụ thể:

- + Pha nửa tối lúc 15 giờ 43 phút
- + Pha một phần lúc 16 giờ 50 phút. Tuy nhiên, do Mặt Trăng bắt đầu mọc lúc 17 giờ 57 phút tại Hà Nội, người yêu thiên văn ở nước ta sẽ không thể quan sát được hai pha đầu tiên này
- + Pha toàn phần sẽ bắt đầu từ lúc 18 giờ 03 phút.

Pha toàn phần kết thúc lúc 19 giờ 03 phút và toàn bộ hiện tượng nguyệt thực kết thúc hoàn toàn vào lúc 21 giờ 25 phút cùng ngày.

Ở Việt Nam đều có thể quan sát nguyệt thực nhưng lý tưởng nhất là khu vực bờ biển có hướng nhìn về phía đông hoặc nơi cao như đồi núi nhà cao tầng nếu bạn đang sinh sống tại các bờ biển

Bạn có thể thoải mái quan sát bằng mắt thường tất cả những gì bạn cần làm là tìm thấy Mặt Trăng đúng thời điểm ngồi xuống thư giãn và tận hưởng màn trình diễn kỳ thú của bầu trời. Trong suốt sự kiện này, người quan sát sẽ được chiêm ngưỡng Mặt Trăng biến đổi dần từ màu xám bạc quen thuộc sang các sắc thái đỏ thẫm, cam hoặc thậm chí màu đồng trước khi dần dần rời khỏi vùng tối của Trái Đất và trở lại trạng thái bình thường. Nguyệt thực toàn phần lần này là nguyệt thực toàn phần duy nhất trong năm 2026. Nếu bỏ lỡ hiện tượng này bạn sẽ phải chờ đến giao thừa của năm 2028-2029 để chiêm ngưỡng tuyệt tác tự nhiên đầy huyền bí này.

Hình minh họa

Đêm 03 tháng 03 năm 2026, bầu trời Việt Nam một lần nữa nhắc chúng ta rằng vũ trụ luôn rộng lớn và kỳ diệu hơn những gì ta từng tưởng tượng. Khi trăng tròn lặng lẽ bước vào bóng tối, và rồi nhuộm sắc đỏ thắm như lửa — đó không chỉ là một hiện tượng thiên văn, mà còn là lời nhắc về nhịp điệu của tự nhiên: **ánh sáng và bóng tối luôn đổi vai, để cuối cùng ánh sáng lại tỏa rực rỡ.**

“Trăng máu” đêm nay không chỉ là khoảnh khắc ngăn ngủi, mà là biểu tượng của sự chuyển tiếp — một lời mời gọi chúng ta dừng lại, ngược lên, và cảm nhận mình nhỏ bé nhưng lại gắn kết kỳ lạ với nhịp điệu của vũ trụ. Và khi trăng trở lại màu trắng bạc thuần khiết, hãy mang theo trong tim cảm giác ngỡ ngàng và trân trọng: vì mỗi **khoảnh khắc thiên nhiên** vẽ nên là một câu chuyện mà chỉ những ai biết dừng lại mới có thể cảm nhận trọn vẹn./.

Phan Thị Trúc Linh giáo viên giảng dạy môn Địa lí